

เกร็ด ความรู้ที่ 2

เมื่อความมั่นคงถูกท้าทาย: ภัยคุกคามแบบผสม และภัยคุกคามแบบอสมมาตร

การฝึกอบรม “Counter Hybrid and Asymmetric Threat Working Group” จัดขึ้นระหว่างวันที่ 11 – 13 กันยายน 2567 โดยศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้ายสากล (ศตก.) ร่วมกับศูนย์สงครามนอกแบบ (Irregular Warfare Center: IWC) กระทรวงกลาโหมสหรัฐฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของภัยคุกคามแบบผสม (Hybrid Threat) และภัยคุกคามแบบอสมมาตร (Asymmetric Threat) เพื่อให้สามารถระบุถึงขีดความสามารถของประเทศที่จำเป็น ต้องมี ตลอดจนขีดความสามารถของประเทศที่จำเป็น ต้องเสริมสร้างเพื่อรับมือกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น

1 | การกำหนดคำนิยามของภัยคุกคามแบบผสมและภัยคุกคามแบบอสมมาตร

1.1 ภัยคุกคามแบบผสม (Hybrid Threat)

เป็นภัยคุกคามที่ผสมผสานรูปแบบการโจมตีที่สร้างความเสียหายต่อรัฐในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งวิธีการทางทหารแบบดั้งเดิมและวิธีการที่ไม่ใช่ทางทหารมีเป้าหมายเพื่อสร้างความเสียหายต่อรัฐให้ได้รับความเสียหายมากที่สุด โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เช่น การโจมตีทางไซเบอร์และโครงสร้างพื้นฐานสำคัญ การเผยแพร่ข่าวปลอม การแทรกแซงทางการเมือง การก่อการร้าย การสนับสนุนกลุ่มก่อความไม่สงบ เป็นต้น โดยลักษณะของภัยคุกคามนี้ คือ

- 1 ความหลากหลายของวิธีการโจมตี เช่น การใช้กองกำลังทหาร กองกำลังติดอาวุธ นอกรัฐบาล กลุ่มผู้ก่อการร้าย องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ
- 2 ความคลุมเครือของการโจมตี โดยไม่ชัดเจนว่าเป็นการกระทำตัวแสดงที่เป็นรัฐ (State actor) หรือตัวแสดงที่ไม่มีรัฐ (Non-state actor)
- 3 ความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนวิธีการโจมตีอย่างรวดเร็ว และ
- 4 ความซับซ้อนของการผสมผสานวิธีการ ทำให้ยากต่อการระบุตัวตนของผู้โจมตีและการตอบโต้

1.2 ภัยคุกคามแบบอสมมาตร (Asymmetric Threat)

เป็นภัยคุกคามที่เน้นรูปแบบการโจมตีที่เป็นฝ่ายที่อ่อนแอกว่า เช่น กลุ่มก่อการร้าย กลุ่มอาชญากรรม กลุ่มติดอาวุธนอกรัฐบาล กลุ่มหัวรุนแรง ใช้กลยุทธ์ที่ไม่เป็นไปตามแบบแผนเพื่อเอาชนะอำนาจรัฐ โดยอาศัยความได้เปรียบด้านอื่น ๆ เช่น ความอ่อนแอทางด้านจิตวิทยา ความขัดแย้งภายในสังคม ตัวอย่างของภัยคุกคามนี้ คือ การก่อการร้าย การโจมตีทางไซเบอร์ การก่อความไม่สงบในสังคม โดยลักษณะของภัยคุกคามนี้ ได้แก่

- 1 ความไม่สมดุลของอำนาจที่ฝ่ายโจมตีจะมีทรัพยากรน้อยกว่า
- 2 การใช้กลยุทธ์รูปแบบการโจมตีใหม่ ๆ และหลากหลาย
- 3 เป้าหมายโจมตีที่หลากหลาย ทั้งเป้าหมายทางทหาร เป้าหมายทางเศรษฐกิจ และเป้าหมายทางสังคม
- 4 การใช้ประโยชน์จากจุดอ่อนของฝ่ายตรงข้าม

1.3 ความแตกต่าง

ภัยคุกคามแบบผสม (Hybrid Threat) จะมุ่งเน้นไปที่การใช้เครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้เกิดผลกระทบสูงสุด ในขณะที่ภัยคุกคามแบบอสมมาตร (Asymmetric Threat) จะมุ่งเน้นไปที่การใช้จุดอ่อนของฝ่ายตรงข้าม และใช้กลยุทธ์ที่แปลกใหม่ ทั้งนี้ภัยคุกคามทั้ง 2 รูปแบบต่างเป็นภัยคุกคามที่ซับซ้อนและยากต่อการรับมือ โดยมักนำมาใช้ร่วมกันเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการโจมตีเป้าหมาย

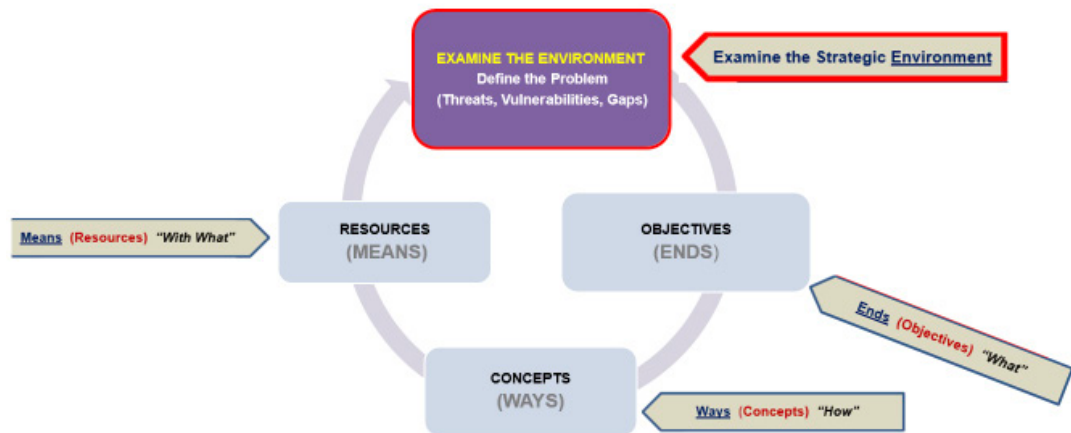
2 / กระบวนการรับมือกับภัยคุกคามแบบผสมและภัยคุกคามแบบอสมมาตร

2.1 การใช้กรอบแนวคิดยุทธศาสตร์ทางการทหาร (Means-ways-ends)

สามารถทำได้ใน 4 วิธี คือ

- 1 การตรวจสอบสภาพแวดล้อม เพื่อกำหนดปัญหาซึ่งเป็นภัยคุกคามที่ทำให้ความมั่นคงของชาติเกิดจุดอ่อนและช่องโหว่
- 2 การกำหนดวัตถุประสงค์ (Ends) โดยทำการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมร่วมกับผลประโยชน์โดยรวมของประเทศเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการให้เกิด
- 3 การกำหนดแนวคิด (Ways) โดยนำเสนอกลยุทธ์หรือวิธีการในการแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่
- 4 การกำหนดทรัพยากรที่มีอยู่ (Means)

โดยรวบรวมทรัพยากรหรือวิธีการที่มีอยู่ในปัจจุบันแล้ววิเคราะห์เพื่อปรับเปลี่ยนให้สามารถขับเคลื่อนแนวคิดและบรรลุมิติวัตถุประสงค์ได้ เมื่อดำเนินการครบทั้ง 4 วิธี จะได้เป็นกลยุทธ์ที่ผ่านการจัดสรรทรัพยากรอย่างเพียงพอ (Adequately resourced strategy) และสามารถใช้รับมือกับภัยคุกคามทั้งแบบผสมและแบบอสมมาตรได้

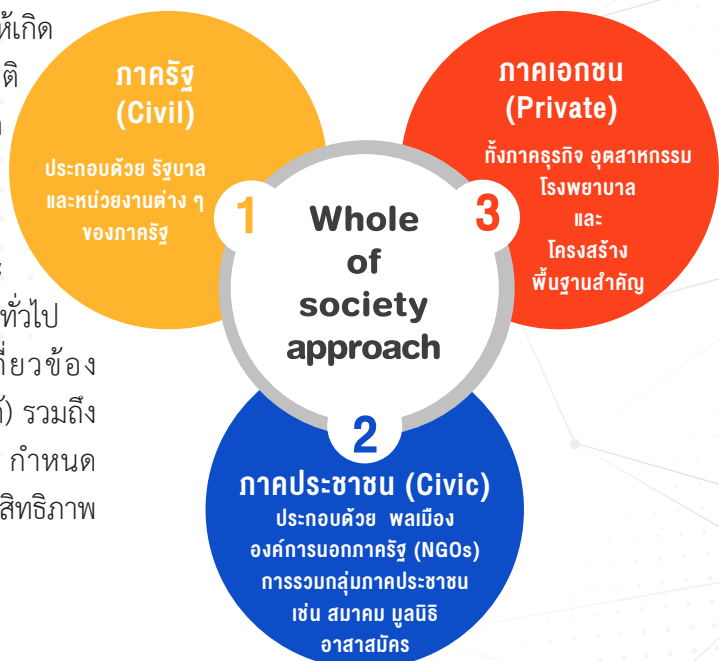

ที่มา: Irregular Warfare Center

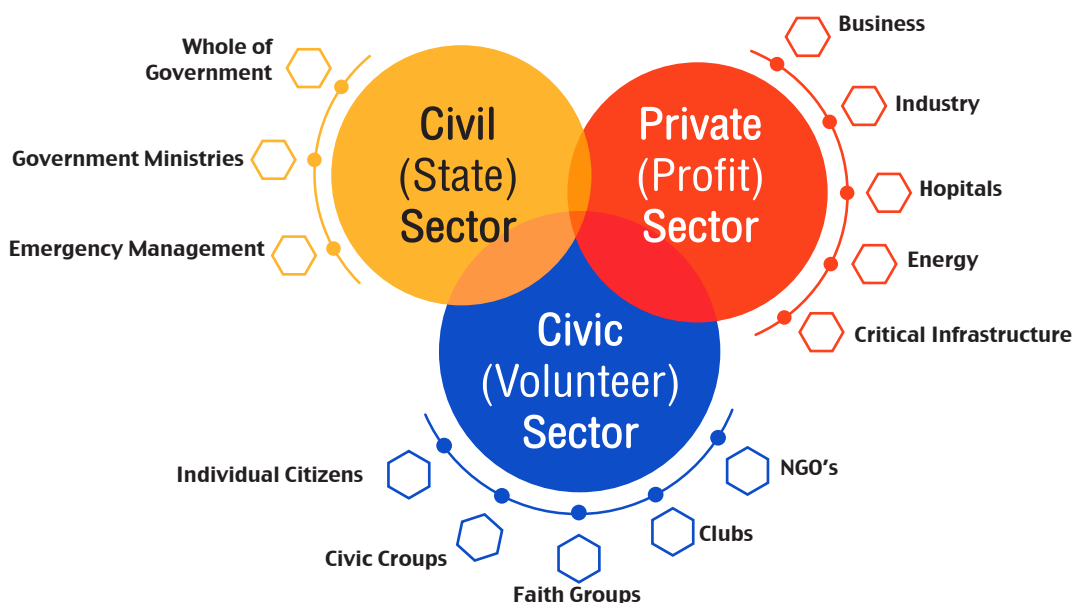
2.2 การใช้หลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (Whole - of - society approach)

กล่าวคือ สังคมโดยรวมจะต้องแก้ไขปัญหาร่วมกันอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย

โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดความร่วมมือข้ามภาคส่วนระดับชาติ (National Cross Sectoral) และเกิดผลลัพธ์เป็นพลังแห่งชาติ (National Power) ซึ่งประกอบด้วยการระดมผู้มีส่วนได้เสียหลัก (ทรัพยากรและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง) และผู้มีส่วนได้เสียทั่วไป (ทรัพยากรและบุคลากรที่ไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรง แต่สามารถให้การสนับสนุนได้) รวมถึงการร่วมกันประสานการดำเนินงาน กำหนดเป้าหมาย และใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

Cross-Sector/ “whole-of-society” Approach

ที่มา: Irregular Warfare Center

3 / การวิเคราะห์ภัยคุกคามแบบผสมและภัยคุกคามแบบ อสมมาตรของไทย

3.1 ภัยคุกคามสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อไทย ผู้แทนส่วนราชการที่เข้ารับการอบรม
ได้นำเสนอ ดังนี้

ภัยคุกคามที่เกิดจากอาชญากรรมข้ามชาติ โดยเฉพาะการขยายตัวของกลุ่มทุนจีนเทา การลักลอบเข้าเมือง การจ้างแรงงานที่ผิดกฎหมาย การค้ายาเสพติด และการก่ออาชญากรรมทางเทคโนโลยี มีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มมากขึ้น ซึ่งต้นเหตุของปัญหาส่วนหนึ่งเกิดจากสถานการณ์ความไม่สงบในประเทศรอบบ้านและไทยได้รับผลกระทบจากการถูกแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจและใช้เป็นทางผ่านไปยังประเทศที่สามทำให้ระบบเศรษฐกิจและโครงสร้างทางสังคมของไทยอ่อนแอลง

ภัยคุกคามที่เกิดจากการปลุกฝังแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง จากกลุ่มบุคคลที่หวังผลในการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง โครงสร้างทางสังคม ค่านิยมและวัฒนธรรม รวมถึงความต้องการในการแบ่งแยกดินแดน โดยผ่านการใช้กระบวนการทางสังคม อาทิ การสร้างความไม่พอใจและความรู้สึกขัดแย้ง การสร้างวาทกรรมที่สร้างความเกลียดชัง รวมถึงการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแพร่ความเชื่อและค่านิยมที่นำไปสู่ความรุนแรง ทำให้ไทยเกิดความแตกแยกทางความคิดและนำไปสู่การสร้างความไม่สงบต่อสังคมเป็นวงกว้าง

3.2 สภาพปัญหา ภัยคุกคามทั้ง 2 ข้างต้นนอกจากปัญหาที่เกิดจากสภาวะแวดล้อมในตัว
ของภัยคุกคามเองแล้วยังเกิดขึ้นจากการขาดความรู้ของเจ้าหน้าที่ กฎหมายที่ยังไม่ครอบคลุมในการดำเนินคดี
การกระทำที่เป็นความผิด การขาดการบูรณาการข้อมูลร่วมกันระหว่างภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง การที่รัฐ
ออกนโยบายที่สร้างช่องโหว่ให้เกิดการแสวงประโยชน์จากผู้ไม่หวังดี ซึ่งล้วนทำให้ประเทศเกิดจุดอ่อน
ให้ภัยคุกคามเข้ามาบ่อนทำลายประเทศ

3.3 แนวทางการรับมือ แบ่งการรับมือ ดังนี้

ภัยคุกคามที่เกิดจากอาชญากรรมข้ามชาติ เสนอให้พัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพ
ด้านการข่าวเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ โดยใช้ความร่วมมือระหว่างสำนักงาน
สภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) สำนักข่าวกรองแห่งชาติ (สขช.) กองบัญชาการตำรวจ
สันติบาล (บช.ส.) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน
ปป.ส.) ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้ายสากล (ศตก.) และหน่วยข่าวกรองทางทหาร
กองทัพบก (ขกท.ทบ.) ให้มากขึ้น รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่อย่างเข้มงวด
โดยเน้นย้ำถึงความสำคัญของตัวบทกฎหมายและขั้นตอนการบังคับใช้กฎหมายที่จะต้อง
เป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังได้เสนอให้สร้างความร่วมมือกับ
ภาคเอกชนซึ่งมีความพร้อมในเรื่องทรัพยากรทางการเงิน บุคคล เทคโนโลยีในการช่วย
สนับสนุนภาครัฐในการป้องกันอาชญากรรมข้ามชาติเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของ
ทุกภาคส่วน (Whole-of-society approach)

ภัยคุกคามที่เกิดจากการปลูกฝังแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง เสนอให้ปรับแก้กรอบ
ของกฎหมายเพื่อควบคุมการแสดงออกให้เหมาะสมกับเจตนาของการกระทำและบริบท
ทางพหุวัฒนธรรม และเสริมสร้างความตระหนักรู้ในเรื่องของสิทธิเสรีภาพควบคู่กับ
การแสดงความคิดเห็นอย่างเหมาะสม โดยให้เพิ่มประเด็นดังกล่าวในหลักสูตรการเรียน
การสอนในสถาบันการศึกษา ทั้งนี้ได้มีการเสนอให้ใช้มาตรการเชิงรุก คือ การควบคุม
ช่องทางในการแสดงออก โดยแทรกแซงสื่อที่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัย
ความเชื่อและข้อเท็จจริง โดยใช้ชุดปฏิบัติการข่าวสร้างเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง

4 | ข้อคิดเห็นที่ได้จากการฝึกอบรมฯ

4.1 ความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการรับมือภัยคุกคามแบบผสมและอสมมาตร

โดยการรับมือกับภัยคุกคามแบบผสมและอสมมาตรจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือแบบบูรณาการจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ดังนั้น สมช. ในฐานะหน่วยงานความมั่นคงในระดับนโยบาย ควรกำหนดนโยบายและวางแผนในการรับมือกับภัยคุกคามดังกล่าว ทั้งการประเมินสถานการณ์ผลกระทบ และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงบริบทความมั่นคง เพื่อประกอบการจัดทำนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติในวาระถัดไป รวมถึงเน้นย้ำถึงความสำคัญของการบูรณาการข้อมูลข่าวสารระหว่างหน่วยงานภาครัฐ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนและสร้างความตระหนักรู้ให้กับประชาชน เพื่อให้การกำหนดนโยบายเป็นไปตามสถานการณ์ของภัยคุกคามที่เกิดขึ้นและสอดคล้องกับผลกระทบกับภัยคุกคามที่เกิดขึ้นจริง

4.2 ส่วนหนึ่งของการรับมือกับภัยคุกคามแบบผสมและภัยคุกคามแบบอสมมาตรของไทย: การสร้างความตระหนักรู้ เสริมสร้างความหลากหลาย และส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน

อย่างสันติ การปลูกฝังแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงมีสาเหตุหลายปัจจัยด้วยกัน ทั้งปัจจัยโครงสร้างและปัจจัยระดับปัจเจกบุคคล สำหรับไทยนั้น สาเหตุรากเหง้าครอบคลุมทั้ง ทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม รวมไปถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะบทบาทของสื่อออนไลน์/โซเชียลมีเดียที่มีอิทธิพลต่อการแพร่กระจายความขัดแย้งในสังคมเป็นวงกว้าง ดังนั้น จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความตระหนักและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการเสริมสร้างการอยู่ร่วมกันบนความหลากหลายทางสังคม โดยการลดปัจจัยและเงื่อนไขที่อาจทำให้บุคคล/กลุ่มบุคคลหันไปสู่การมีแนวคิดที่นิยมความรุนแรงและมีอคติแห่งความเกลียดชังต่อผู้ที่แตกต่างจากตน ซึ่งเป็นไปตามแนวทางเสริมสร้างการอยู่ร่วมกันบนความหลากหลายทางสังคมที่ สมช. ได้จัดทำ เพื่อเป็นกรอบการดำเนินงานในการสร้างสังคมที่สงบสุข ประชาชนอยู่ร่วมกันโดยเคารพความแตกต่างหลากหลาย โดยยึดถือหลักความอดทนอดกลั้น ยึดมั่นในแนวทางสายกลาง และปราศจากความรุนแรงทุกรูปแบบ